

[Ministeren for Landbrug og Fiskeri.]

kende, at der glædeligvis for de fleste Varers Vedkommende er sket en meget stærk Prisstigning i Løbet af disse 4—5 Aar. For Hovedprodukternes Vedkommende kan der fastslaaes en Prisstigning af fra ca. 50 pCt. til over 150 pCt., og hvis man vil se paa Forrentning i Landbruget, saa er den i disse Aar steget fra under 0 pCt. til over 4 pCt. af de bogførte Værdier for hele Landbruget.

Altsaa, som Forholdene ligger i Dag, er man oppe paa over 4 pCt. Forrentning og paa en betydelig Prisforhøjelse i Forhold til, hvad Tilfældet var for nogle Aar siden. Hvis man derfor vil bedømme Landbrugets Vilkaar og tage Stilling til, hvilke Foranstaltninger der bør gennemføres til Fordel for Landbruget, maa man erkende, at for Landbruget som Helhed er der sket en meget stor Forbedring, en saa stor Forbedring, at man kan sige, at det næppe er forsvarligt at gennemføre Foranstaltninger af betydende Omfang for hele Landbruget. Jeg tror heller ikke, man kan sige, at der er Udsigt til, at Indtægtsniveauet for Landbrugets Eksport vil stille sig ret meget lysere, end det gør i Øjeblikket, hvis der bliver normale Forhold ude i den store Verden. Men tilbage er saa Spørgsmaalet, om den samme Betragtning kan gøres gældende for den Del af Landbruget, der har mest Gæld. Saadan noget som Halvdelen af de danske Landbrugere har i Øjeblikket en Gæld, der overstiger de bogførte Værdier, og selv om Forrentningsprocenten for de bogførte Værdier nu er over 4 og dermed saa nogenlunde taalelig, maa man gøre sig klart, at hele den Gruppe af Landmænd, der har under denne Forrentningsprocent som Følge af, at de har stor Gæld, har store Vanskeligheder i Øjeblikket selv med den Forbedring, der er indtraadt.

Nu er der maaske nogle, der mener, at naar Landbrugere har faaet saa stor Gæld, saa er de selv Skyld i det. Deroverfor vil jeg gerne anføre, at naar man nu i en halv Menneskealder fra ca. 1915 til 1930 har levet under et saa højt Prisniveau for Landbrugsprodukternes Vedkommende, som Tilfældet har været, og naar i denne halve Menneskealder ca. Halvdelen af Landbrugsjendommene har skiftet Ejer, saa er det klart, at dette har medført en højere Gældsbyrde, en Gældsbyrde, som ikke svarer til det Prisniveau, vi har i Øjeblikket. Spørgsmaalet er da, om man nu mener, at disse Landmænd med den indtraadte Forbedring kan klare sig, eller man mener, at de bør overlades til Kreditorernes For-

godtbefindende, saa at Spørgsmaalet om Gældsbyrden afgøres af Kreditor og Debitor i Fællesskab uden Samfundets Medvirken. Regeringen har ment, at dette ikke vil være rigtigt. Vi har den Opfattelse, at det af rent menneskelige Grunde vil være forkert at lade ca. 100 000 Landmænd blive udsat for saadanne Vilkaar, og vi har tillige ment, at det af samfundsmæssige Grunde vil være uforsvarligt, for skal der opnaas et tilfredsstillende Resultat med Hensyn til Gældens Nedskæring ved Afgørelse mellem Kreditor og Debitor alene, vil der gaa en Aarrække med en forringet Landbrugsproduktion, fordi de kriseramte vil hænge ved deres Ejendomme saa længe som muligt. Vi mener, det vil være fuldkommen uøkonomisk for Samfundet at tillade en saadan Udvikling.

Vi har ogsaa hele Tiden under Krisen haft den Opfattelse, at det vilde være nødvendigt ved Siden af de almindelige Foranstaltninger, der er blevet truffet til Fordel for hele Landbruget, at træffe særlige Foranstaltninger for de Landmænd, som har for megen Gæld, fordi de foruden de almindelige Produktionsvanskeligheder tillige har den store Gældsbyrde at tumle med og svare til. Og jeg tror, det er nødvendigt ikke alene at tage Hensyn til dem, der har Gæld ud over de bogførte Værdiers Grænse, men ogsaa til dem, hvis Gæld ligger lige paa Grænsen, idet de naturligvis ikke har tilnærmelsesvis den Mulighed for at udnytte de Chancer, der nu er, som de mindre forældede, fordi de er kommet bagefter med Rentebetaling, med Vedligeholdelse af Bygninger o. s. v. Derfor bør man i sine Støtteforanstaltninger tage det Hensyn at gaa i alt Fald lidt længere ned end til de bogførte Værdiers Grænse.

I de Aar, der er gaaet under Krisen, har man, som sagt, ved Siden af de almindelige Foranstaltninger ogsaa truffet Foranstaltninger for de særlig gældbetyngede. Jeg henviser her til, at man ved Begyndelsen af Krisen vedtog en Lov om at yde Kriselaan til et Beløb af over 40 Mill. Kr. til de gældbetyngede Landmænd til Betaling af Skatter og Renter og til Gennemførelse af Loven om 20 Mill. Kr. Akkordlaan samt Loven om Indførelse af Moratorium i en vis Aarrække for Gældsbyrder, der laa saa højt oppe, at Muligheden for Forrentning ikke var til Stede. Hvis man nu vil se paa Virkningerne, ikke af Loven om Kriselaan, men af Lovene om Akkord og Moratorium, saa er der, saa vidt jeg har faaet oplyst, indtil 1. December 1935 uden for Sønderjylland ved Hjælp af Akkordlaanene og de Forhand-